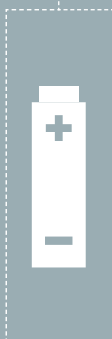

AKTIVITET

2012
2013

FitFutures ²
EN DEL AV TROMSØUNDERSØKELSEN

DIN HELSE DIN FREMTID

INVITASJON TIL Å DELTA I HELSEUNDERSØKELSE BLANT UNGDOM

HVA ER FIT FUTURES?

Fit Futures er et forskningsprosjekt der vi følger helse og livsstil fra ungdom til voksen alder. Studien begynte med undersøkelser av elever på VG 1 i Tromsø og Balsfjord skoleåret 2010-2011.

HVEM KAN DELTA?

Alle ungdommer på VG3 i Tromsø og Balsfjord blir invitert til å delta. Dette gjelder også om du er i yrkespraksis. Elever som var med i første runde av Fit Futures og siden har sluttet på skolen, er også invitert.

Vi ønsker både nye og tidligere deltakere velkommen!

HVORFOR ER DETTE VIKTIG?

Voksnes helse undersøkes i mange studier, men man har mindre kunnskap om helse blant ungdom. Selv om få ungdommer har alvorlige sykdommer, legges mye av grunnlaget for fremtidig helse i ungdomsårene. Denne undersøkelsen kan bidra til at vi får økt kunnskap om hvordan man kan forebygge sykdom og om hvordan diagnoser kan stilles på et tidligere tidspunkt. Ved å gjenta undersøkelsen kan vi følge med hvordan helsen utvikler seg over tid.

HVA FORSKES DET PÅ?

Hovedområdene det forskes på er:

- Smerte
- Eksem og kviser
- Beintetthet
- Astma og allergi
- Diabetes
- Infeksjoner
- Øresus
- Fysisk aktivitet og overvekt
- Medisinbruk
- D-vitamin
- Frafall fra skole
- Jernmangel
- Genmodifisert mat
- Miljøgifter
- Personlighet og helseatferd
- Tannhelse, syreskader og medfødte skader på tennene

Informasjonen fra undersøkelsen vil også bli brukt til forskning på de store folkehelseproblemene generelt, som hjerte-karsykdommer, lungesykdommer, kreft, nedsatt fruktbarhet og smerte. Det vil også bli forsket på arbeidsforhet i skole og yrke, knyttet til sykdom, helse og livsstil. En del av prosjektene vil studere samspillet mellom arv, miljø, sykdom og helse; til slike prosjekter vil det bli hentet ut genetisk arvestoff fra blodprøvene. I framtiden kan data bli brukt i forskningsprosjekter som i dag ikke er planlagt.

For alle slike nye prosjekter kreves det godkjenning av Regional komité for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk. En oversikt over godkjente prosjekter finner du her: www.tromsundersokelsen.no. Nettsiden holdes løpende oppdatert, og her kan du lese om våre forskningsresultater.

SLIK FOREGÅR UNDERSØKELSEN

Undersøkelsen gjennomføres i skoletiden eller arbeidstiden og tar 2–3 timer. Du må regne med å være borte fra skolen eller praksis en halv dag. Skolene anser dette som gyldig fravær. Fravær fra lærebedriften må avklares med den enkelte arbeidsgiver, men erfaringen er at de fleste arbeidsgivere gir fri for å delta i denne typen undersøkelse.

Du blir undersøkt på Forskningsposten, Universitetssykehuset Nord-Norge, av erfarne forskningssykepleiere og tannpleiere. Undersøkelsen består av følgende deler:

- *Spørreskjema* der vi spør om livsstil, trivsel, sykdommer og helseplager gjennom livet, personlighet og familieforhold.
- *Intervju* der vi spør om hvilke medisiner du bruker, om du har tatt vaksine mot smittsom hjernehinnebetennelse, om du har noen sykdom i dag og litt om ditt sosiale nettverk. Jenter spørres også om menstruasjon og graviditet.
- *Generell helseundersøkelse* der vi måler høyde, vekt, livvidde og hoftevidde, blodtrykk og puls. Vi tar også blodprøve, spyttprøve og bakterieprøver. Bakterieprøvene tas fra nese, hals og hud med en fuktet vattpinne.
- *Kroppsscann (DEXA)* der vi måler beintetthet og forholdet mellom fett- og muskelvev. Dette skjer ved at du ligger rolig i ca. 10 minutter mens kroppen scannes.
- *Tannundersøkelse* der vi tar foto av tennene dine. Dersom du deltok i første runde av Fit Futures, vil vi også undersøke bittet ditt ved at du biter sammen med en tynn, bløt plate mellom tennene. Undersøkelsen av bittet er nødvendig for å sette sammen tannmodellene fra første runde av Fit Futures. Det vil ikke bli gjort en tannundersøkelse slik som du vanligvis får hos tannlege eller tannpleier.
- *Lungefunktionsundersøkelse (Spirometri)* der du skal puste ut så hardt du klarer gjennom et munnstykke. Mengden luft som blåses ut, er et mål på lungefunksjonen din. Etter å ha tatt undersøkelsen en gang, vil du få puste inn en dose av astmamedisinen Vento-line® som kan utvide luftveiene dine. Deretter gjentas lungefunktionsundersøkelsen en gang til, og vi måler om lungefunksjonen din blir bedre med medisin eller ikke.

Etter undersøkelsene vil du få utlevert en liten aktivitetsmåler som er festet i et smalt strikkbelte til å ha under klærne. Denne måler hvor mye du beveger deg i løpet av døgnet. Etter en ukes bruk, leverer du aktivitetsmåleren til prosjektadministratoren på skolen.

Noen deltakere vil bli spurt om å undersøkes en gang til. Det vil da være aktuelt å gjenta noen av undersøkelsene og gjøre enkelte utvidede undersøkelser.

MULIGE ULEMPER OG FORDELER

Deltakelse innebærer at du må bruke noe tid. Deler av undersøkelsen kan også innebære ubehag, dette gjelder særlig blodprøven. Dersom du vet at du har problemer med å ta blodprøve, kan du kontakte Forskningsposten på telefon 77 62 69 09 eller snakke med sykepleier når du kommer til undersøkelsen, for å finne en løsning på dette.

Dersom resultatet av prøvene dine viser at det er nødvendig med oppfølging av tannlege, lege eller henvisning til spesialist, vil du bli orientert om det. Ved behov for henvisning til spesialist, vil vi sørge for henvisning og tilbud om oppfølging ved sykehuset.

Alle deltakere får et gavekort til en verdi av kr. 200 som kan brukes i de fleste butikker i Tromsø. Transport til og fra UNN organiseres av undersøkelsen.

ASTMA OG
ALLERGI

TIPS OG RÅD FØR UNDERSØKELSEN

Har du fjernet halsmandlene?

Dersom du vet eller tror at du har fjernet halsmandlene, spør gjerne de hjemme om dette. Hvor gammel du var og hvorfor det skjedde. Mange får fjernet halsmandlene i småbarns-alderen, og da er det vanskelig å vite dette sikkert selv.

Bruker du astmamedisiner?

Før undersøkelsen skal du ikke bruke noen astmamedisiner som utvider luftveiene.

- Dersom du bruker Singulair, slutter du med denne 3 dager (72 timer) før undersøkelsen.
- Dersom du bruker Serevent, Oxis, Onbrez, Seretide eller Symbicort, slutter du med denne 2 dager (48 timer) før undersøkelsen.
- Dersom du bruker Ventoline, Bricanyl, Airomir, Salbutamol eller Buventol, slutter du kvelden før undersøkelsen (12 timer før).
- Det er ikke nødvendig å slutte med Pulmicort, Budesonid, Flutide, Becotide, AeroBec, Beclomet, Giona, Asmanex eller Alvesco.
- Dersom du blir verre av din astma på grunn av medisinpause, kan du likevel bruke luftveisåpnende medisiner (Ventoline, Bricanyl, Airomir, Salbutamol eller Buventol).

Bruker du andre medisiner?

Skriv ned navn på medisiner du bruker fast og ta med på undersøkelsesdagen. Har du brukt antibiotika siste 3 måneder, noter ned navnet på denne også.

INFORMASJON FRA ANDRE KILDER OG BRUK AV DATA I FRAMTIDEN

Opplysninger og prøver som du gir, blir oppbevart på ubestemt tid til bruk i forskning omkring helse og sykdom som omtalt i denne brosjyren. Det kan også hende at vi tar kontakt med deg igjen for å spørre om du vil være med på en ny undersøkelse. For spesielle forskningsprosjekter kan det være aktuelt å sammenstille informasjon fra Fit Futures med nasjonale helseregistre som Reseptregisteret, Medisinsk fødselsregister, Kreftregisteret, Norsk pasientregister, Dødsårsaksregisteret og andre nasjonale registre over sykdommer som det forskes på i Tromsøundersøkelsen. I tillegg kan det være aktuelt å innhente helseopplysninger fra spesialist- og primærhelsetjenesten og Den offentlige tannhelsetjenesten, for eksempel informasjon om beinbrudd, høyde- og vektdata fra helsestasjon, og røntgenbilder av tenner, til bruk i forskning på sykdommer og helseproblemer som det forskes på i Tromsøundersøkelsen. Det kan også bli innhentet data fra registre i Statistisk sentralbyrå slik som miljø, befolkning, utdanning, inntekt, offentlige ytelser, arbeidsdeltakelse og andre forhold som kan ha betydning for helse. For å undersøke om sykdommer går i arv, kan opplysninger om deg sammenstilles med opplysninger om dine slektninger, dersom disse har deltatt i deler av Tromsøundersøkelsen. Dette blir gjort ved å innhente opplysninger om slektskap fra Familieregisteret. Fra skolen vil vi innhente dine opplysninger om studieprogram, klasse, kjønn, antall fraværsdager, om du fullfører skoleåret og om karakterer i fagene norsk, matematikk og engelsk.

Sammenstillinger av informasjon krever noen ganger nytt samtykke og/eller annen type godkjenning slik som dispensasjon fra taushetsplikten eller godkjenning av offentlige instanser, for eksempel Regional komité for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk, Datatilsynet eller NAV.

FRIVILLIG DELTAKELSE

Det er frivillig å delta i studien. Du kan når som helst og uten å oppgi noen grunn trekke ditt samtykke til å delta i undersøkelsen, og dette vil ikke få noen konsekvenser for deg. Dersom du senere ønsker å trekke deg eller har spørsmål til studien, kan du kontakte Tromsøundersøkelsen, Institutt for samfunnsmedisin, Det helsevitenskapelige fakultet, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø, telefon 77 64 48 16, e-post: tromsous@uit.no.

HVA SKJER MED DE BIOLOGISKE PRØVENE?

Med blodprøven gjøres analyser av bl.a. hormoner, fettstoffer, blodsukker, vitaminer, miljøgifter og markører på betennelser og sykdommer. Det blir også hentet ut arvestoff (DNA og RNA) for genetiske analyser. Bakterieprøvene brukes til å måle forekomst av gule stafylokokker og meningokokker. Prøvene lagres i Forskningsbiobanken for Tromsøundersøkelsen ved Universitetet i Tromsø. Hvis du sier ja til å delta, gir du også samtykke til at de biologiske prøvene og analyseresultatene inngår i biobanken.

PERSONVERN OG SIKKERHET

Alle medarbeidere som jobber med undersøkelsen, har taushetsplikt. Opplysningene som samles inn, vil bare bli brukt til godkjente forskningsformål, som beskrevet over.

Når det forskes på data fra undersøkelsen, gjøres dette uten navn og fødselsnummer eller andre direkte gjenkjenner opplysninger. En kode knytter deg til dine opplysninger og prøver. Koden oppbevares separat ved Universitetet i Tromsø, og kun noen få autoriserte personer har tilgang. Den enkelte forsker får ikke tilgang til opplysninger som gjør det mulig å identifisere enkeltpersoner. Det vil ikke være mulig å identifisere deg i resultatene av studien når disse publiseres.

I noen tilfeller kan det være aktuelt å gjøre analyser av blodprøver eller genetiske analyser ved forskningsinstitusjoner i utlandet. Hvis dette gjøres, vil våre utenlandske samarbeidspartnere ikke få opplysninger som kan knytte prøvene opp mot deg som person.

Tromsøundersøkelsen gjennomfører Fit Futures i samarbeid med Universitetssykehuset Nord-Norge og Nasjonalt folkehelseinstitutt. Data som samles inn på sykehuset, overføres til Universitetet i Tromsø når datainnsamlingen er avsluttet. Ingen av opplysningene som framkommer i undersøkelsen, lagres i journalsystemet på sykehuset. Databehandlingsansvarlig er Universitetet i Tromsø. Tromsøundersøkelsen administrerer utlevering av data til forskningsprosjekter. Hvem som er ansvarlig for forskningsprosjektene, finner du her (www.tromsundersokelsen.no). Fit Futures er godkjent av Datatilsynet og Regional komité for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk, Nord-Norge. Deltakere er forsikret gjennom Norsk Pasientskadeerstatningsordning.

RETT TIL INNSYN, SLETTING AV PRØVER OG OPPLYSNINGER

Hvis du sier ja til å delta i studien, har du rett til å få innsyn i hvilke opplysninger som er registrert om deg. Du har også rett til å få korrigeret eventuelle feil i de opplysningene vi har registrert. Dersom du trekker deg fra studien, kan du kreve å få slettet innsamlede prøver og opplysninger, med mindre opplysningene allerede er inkludert i analyser eller brukt i vitenskapelige publikasjoner.

TANNHELSE

VIL DU DELTA?

Hvis du vil delta, melder du deg på questback-link sendt til din epost eller tar kontakt med prosjektadministrator Annelene Moberg på 93 00 39 25 eller Siv Normann Gundersen på 93 00 39 54. Når du kommer til Forskningsposten på UNN, signerer du samtykkeskjema.

ANSVARLIGE FOR GJENNOMFØRING AV FIT FUTURES

Fit Futures ledes av en styringsgruppe, og følgende forskere er ansvarlige for gjennomføringen:

Anne-Sofie Furberg

prosjektleder, lege, Universitetssykehuset Nord-Norge og Universitetet i Tromsø
e-post: anne-sofie.furberg@uit.no, telefon 0 77 66

Christopher Sivert Nielsen

psykolog, Nasjonalt folkehelseinstitutt
e-post: Christopher.Sivert.Nielsen@fhi.no, telefon 21 07 82 77

Guri Grimnes

lege, Universitetssykehuset Nord-Norge
e-post: guri.grimnes@unn.no, telefon 0 77 66

Nina Emaus

professor i helsefag, Universitetet i Tromsø
e-post: nina.emaus@uit.no, telefon 77 66 07 62

SPØRSMÅL?

Dersom du har spørsmål om undersøkelsen, kontakt:

- Prosjektadministrator **Annelene Moberg** på telefon 93 00 39 25
- Prosjektadministrator **Siv Normann Gundersen** på telefon 93 00 39 54
- **Forskningsposten UNN** på telefon 77 62 69 09

BRUS & JUICE

WWW.FITFUTURES.NO

